

ואיכודים מיתנים מאחורי הסורג לחקירתם, האסירים שלא רצו או לא הספיקו לברוח

ואתם את הקצין התורן אברהם וילר, ששי כב פצוע באחת הפיגועים. הם גם הצילו, לפחות חלקית, את כבודם של שלטונות הי בטחון, אשר 190 פושעים, רוצחים, מרגלים ולוחמי-גדולה ערביים ניסו להימלט במרידה מתוכנת, שבוצעה מתחת לאפס. שוטרי בית-שאן הגיעו ראשונים למקום. אחריהם דהרה לשטח יחידה קטנה של מש-מר הגבול, ואחרי זו הגיעו חברי קיבוץ הסהרה. ממתכני ומפקח למדו השוטרים על הגעשה בפנים. הם ידעו כי האסירים, שלא הצליחו עדיין להמלט מבית-הסוהר המכותה, מוויינים בנשק ובתחמושת למכביר. שעה וחצי אחרי שפרצה המרידה, כיתר כוח משטרה עצום את מיבצר המשטרה הישן. בראש הפעולה עמד רמ"ח דוד עופר, סגן מסקד מחוז הצפון, שהוועק לפעולה מביתו. הגעתי למקום בחמש דקות לשמונה, סיפר עופר בגמר הפעולה, מצאתי את כל הכוחות שהגיעו מפורזים מסביב לבית-הסוהר.

במקלחת חמה של כמה צרורות תת-מקלע. הרועה דרך את נשקו והשיב באש. אחת מן הדמויות כרעה ונפלה. שתי חברות קי-בוץ שחזרו מעבודתן בשדה הסמוך, חשו לעזרה, עזרו לרועה לכבול את השבוי הפי-צוע שיעוד המשיך להאבק. לא כל סוהרי שטה ברחו על נפשם. אחד שברח כדי להזעיק עזרה, מיהר לכביש, עצר בבהלה את מכוניתו של רופא השיניים שבא לטפל בחוליו בכלא, חש יחד אתו למשטרת עפולה. כשהגיעו יעקב מרחבי למשטרת בית-שאן, אליהו כהן לקבוץ בית השיטה ורופא השיניים למשטרת עפולה — החל השלב השני בתולדות המרד הגדול: המצור על הכלא והפריצה לתוכו.

אי. במקום לבחור בחופש ולברוח יחד עם האסירים המתמרדים, תירף כהן את נפשו על מנת להגן על חייהם של סוהרי-כולאיו, ולמנוע את הצלחתו המלאה של המרד.

★ ★ ★ החברות חשו לעזרה

עזרה חזרו הביתה. רועי עין-חרוד ובוית השיטה העיפו מבט בשמש השוקעת, קראו כמה קריאות גרוניות לעזריהם המפורזים בשלפים שמסביב למשקיהם ו החלו לחזור לכיוון משקיהם המוריקים מרחוק. איש מהם לא תאר לעצמו אפילו בדמיונותיו הפרועים ביותר כי מעבר לחו-מה הגדולה הניצבת למולם, מתחוללת ממש באותה שעה דרמה שהיתה יכולה אולי להיות מוצגת בחדר האוכל הקיבוצי אחרי ארוחת-הערב מעל גבי סרט הוליבודי מותח. ראשון שהבחין בחלק מן המתרחש היה רועה בית-השיטה. שלש דמויות כפופות ש חלפו במהירות ליד העזר, משכו את תשו-מת לבו. הוא מיהר לכיוון הדמויות, זכה

התחמוך, הכיר אליהו כהן את אשתו לעתיד. לאה חלירו הצעירה היתה יצאנית. היא תי-ידדה עם כהן, שהפך בינתיים למורפיניסט מושבע. אחרי חודשים אחדים רשמו לעצמם אנשי-מדור הבילוש המחוזי: אליהו כהן הגנב חי על רווחיה של לאה וחלירו היצ-אנית, שהיתה במקרה גם אשתו.

הסוף היה טראגי יותר: לאה ילדה לבעלה שני ילדים. אך כהן לא טרח לעבוד לפרנסת משפחתו, ובזבז את כל כספיה של לאה שהי-שיכה לעבוד כיצאנית. לבסוף נמאס הדבר על לאה. היא עזבה את בעלה, עברה לגור אצל ידיד נושן בתוככי השטח הגדול. כשי-פגש כהן את אשתו-לשעבר באחת הסימ-טאות, אחרי שהוריק לעצמו מנה גדושה של מורפיום, שלף את סכיניו ודקר אותה דקי-רות מות. אליהו כהן רצה אותה, הספיקה חלירו לגלות לחוקרים.

וכך, בשעה שמרבית הסוהרים נמלטו על נפשם, עמדת הברן ננטשה והאסירים המת-מרדים שלטו בבית-הסוהר כבתוך שלהם, לא השתמש אליהו כהן, איש השטח הגדול היפו-

★ ★ ★ מושירו פרוץ פנימה

יעקב מרחבי ואליהו כהן הצילו את בית-הסוהר בשטה. הם הצילו את ששת הסוהרים שהתחבאו אישם בתוך בית-הסוהר,

עופר הנמרץ והחקיף פקד ברורות: להקיף את בית הסוהר, לתפוש עמדות מעבר לכביש, לירות בכל מי שינסה לברוח ול-חכות לאות ההתקפה. שעה אחת אחרי פרוץ המרד, היו אסירי שטה שלא הצליחו לברוח, נתונים רק לברירה אחת: להלחם עד הסוף, או להיכנע.

★ ★ ★

הסיום

המטרה היתה ברורה: לפרוץ פנימה ו-לטהר את המיבצר. בשעה שכשרות הסמוי-כים ובמעלה הגלבוץ המשיכו עשרות אסי-רים-מורדים לנוס על נפשם, כשהם זורקים ומפורזים את כלי הנשק ואת אוצרות התח-מושת, פקד עופר על שוטריו להתחיל ל-פעול. רמקול משטרה טובב את הבנין ופתח בשידור. כמו שופרות לוחמיו של יהושוע שסבבו את יריחו הנצורה, נע הרמקול ו-צווח בערבית: "הקשיבו, הקשיבו. בית-הכלא מכותר. ניתנת לכם הזדמנות להיכנע. כל מי שיכנע ירים את ידיו מעל לראשו ויצא לכיוון השער."

איש לא יצא לכיוון השער. שוטרים, ש-טיפסו ועלו אל מלונת השומר שמעל לחו-מה ושלטו על החצר הפנימית בקני מקל-עים יורקיאש, מסרו לעופר: "אפשר לפרוץ פנימה."

השלב הבא דמה לפעולת לכ"ב (לחימה בשטח בנוי) מתוך ספר-לימוד קלאסי: אחד השוטרים קיבל את המפתח מידיה של הי-אסיר כהן, קפץ ופתח מבפנים את הדלת. משורייני של משמר הגבול חדר דרך השער הפתוח. הוא חיפה על עשרות שוטרים ש-זינקו לתוך הבנין, עברו בכלים טעונים מחדר לחדר, הוציאו קני האסירים מוצר, כשדיהם מורמות. קיני התנגדות לנשקם חוסלו. מרבית האסירים הניחו את נשקם.

מעמיטים שלושה אסירים שנתפסו את חבריהם למרד, על מכונית-משא. עם סיגריח בפה, יעומד האסיר אליהו כהן, שניצח על זיהוי הגופות.

נאסף לרגלי הגדר. שוטרים וסו-הרים שחזרו ספועלה מתבוננים ב-13 חרוגים שנהרגו ברובם בעת הפריצה או ליד בית-הסוהר.

בדרך לקבורה

אל הקרבנות